

Pon, 29-9-2025, 16:22:48

 Potpura

**Svoju članarinu ili
potporu za Portal HKV-a
možete uplatiti i
skeniranjem koda.**

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

 Komentiraite

 Telefon

Radi dogovora o prilogama,
Portal je moguće
kontaktirati putem Davora
Dijanovića, radnim danom
od 17 do 19 sati na broj
+385-95-909-7746.

AKT

AKT d.o.o.
knjigovodstvo
i porezne
usluge

01/370-8106
akt@zg.t-com.hr
Sokolska 37
Zagreb

**S HKV-om OD
POČETKA!**

Poveznice

T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (✉ 🖨)

Objavljeno: 19. rujna 2025.

5 komentara

Feljtón se u osam nastavaka u užem smislu bavi suodnosom književnosti i umjetne inteligencije, a u širem utjecajem tehnologije na društvo, osobito umjetnost. Svi naraštaji i sve društvene skupine koriste se blagodatima i zamkama novih tehnologija, mahom ne razmišljajući o etičkim zapriekama.

Očistiti čovjekovu nutrinu od svake natruhe laži

Evo kako o sprezi umjetne inteligencije i književnosti govori književnik i novinar Glasa Koncila Luka Tripalo: „Čini se važnim započeti promišljanje o umjetnoj inteligenciji određenjem njezina osnovnog problema. Ne treba posebno dokazivati egzistencijalnu nasađenost, estetsku nakaznost, epistemičku nadmenost i etičku

nastranost generativne umjetne inteligencije. Ako o njima dovoljno ne svjedoči narav 'proizvoda' umjetne inteligencije i sudski procesi koji zbog njih naviru, čak i tvorci umjetne inteligencije posljednjih dana upozoravaju na njezinu ekonomsku nadutost i ekološku nasrtljivost. Najprodornije kritike umjetne inteligencije iz paradoksalno opriječnih krugova – Katoličke Crkve i anarholiberala – njezin krimen tirasiraju etimološki (kao vlastit joj manjak istinskoga razuma) ili etološki (kao izostanak istinoljubive volje njezinih tvoraca). No za književno, umjetničko i kreativno razmatranje umjetne inteligencije dovoljno je uočiti činjenicu da 'generativna' umjetna inteligencija od objesti polazi, na objesti počiva i objest potiče. Ako je prvo pravilo svakoga odgovornoga stvaranja – pravilo koje u sebi sjedinjuje elementarne ljudske zahtjeve za ekspresijom i impresijom – to da čovjek ne smije stvarati suvišno, generativnoj umjetnoj inteligenciji osim razumske inteligencije i umjetničke volje valjalo bi odreći i generativnost. Riječ je, dakle, o otrovno podmazanoj degeneraciji." Vješt s riječima i jedinstvena stila, potvrđena u različitim novinskim i književnim žanrovima, Tripalo ističe da bi bilo suludo misliti kako je riječ o povijesnom unikumu, u natočito belodanosti sablažnjivosti fenomena UI-a.

„Kao što je revolucija govora rodila, a revolucija pisma pokopala epsko pjesništvo, kao što je industrijska revolucija rodila, a informacijska revolucija pokopala serijske romane, nesumnjivo i inteligencijska revolucija dio književnosti – ne potrebe za njom, nego ostvarenja te potrebe – već spušta u grob. U pustoši svakovrsnih suvišnosti koje se danas dotiraju (češće nego prodaju) pod imenom književnosti, opravdano je pitati se tko od nas na taj grob najviše zaudara. No važnije je zapitati se: ima li mjesta za književnost u kolijevci umjetne inteligencije? Postavimo li to pitanje njoj, odgovor nas ne će sablazniti kao u kakvom apokaliptičnom scenariju. Vjerojatnije je da će nas svojim pišmanim pluralizmom upokojiti – i eto nas na rubu groba. To je možda i najveća zamka generativne umjetne inteligencije: ona nije ponajprije onim što nas plaši – nejasnom tvorbom razuma koja prijeti otići se s lanca volje. Ona je prije svega jasan odraz svega onoga zlotvornoga u našoj volji čemu smo sami davno otkinuli svaki lanac razuma“, napominje plodan autor meditativnih tekstova i pjesničkih versa, nastojeći analizirati spregu književnosti i umjetne inteligencije jednako kao što nastoji misliti o sprezi književnosti i drugih degeneracija poput krupnoga kapitala, političke propaganda ili pornografije.

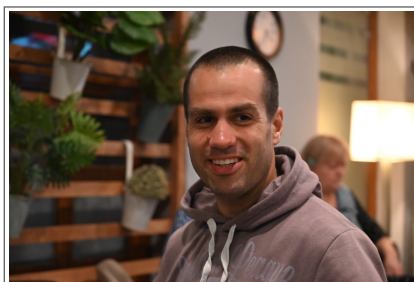
„Književnost zbog njih nije iščezla – štovišće, od njih se naoko rascvala, razmnožila i rasprostranila – no od siline toga surogatnoga, degeneriranoga cvijeća vazda biva teže naći netaknuti književni vrt u kojem nešto još doista klija, plodi i umire. Bitka za zaštitu autorskih prava i socijalne sigurnosti autora u tom mi se smislu čini višestruko izgubljenom: koliko god bilo utješno junaštvo domalo uspavane književnosti, toliko bi ga bilo vrijednije usmjeriti u teži boj onamo gdje umjetna inteligencija ne može doprijeti bez obzira na svoju nezajajljivost, nedodirljivost, neupitnost. A to je naša nutrina. Nutrina nas koji pišemo; nutrina koja se iz naših knjiga prelijeva i u druge nutrine. Očistimo li ju od svake natruhe laži po kojima smo sami već barem čitavo stoljeće hodajućom generativnom umjetnom inteligencijom, književnost ne ćemo morati braniti ni od čega. Jer i nekome će drugomu biti istinski važna“, optimistično zaključuje književnik i novinar, k tomu i s diplomom Farmaceutsko-biokemijskoga fakulteta. Vjerovat ćemo u važnost književnosti koju ne treba braniti ni od čega.

Što kada UI autoru dužuje novac?

Termini umjetne inteligencije (i uopće tehnologije) nije nužno pristupiti isključivo ozbiljno i preuzetno. Ona je prilika i za satirične tekstove živih autora. Prepoznao je to i sisački književnik Denis Vidović. U posljednjoj knjizi „Inbox“ izmislio je dopisivanje s imaginarnim ženama, prijateljima, oglašivačima, pa i računalom. Tako jedan od dijaloga u knjizi glasi: „Denise, nekad nisam sigurna odgovaraš li mi to ti ili umjetna inteligencija. / Je li to zbog moje oštroumnosti, pronicljivosti i brzine? / Ne, nego si duhovit kao robot.“ Vidović se šali s gotovo svakom temom pa je lako zamisliti da će „Inbox“ dobiti nastavak – „Umjetna inteligencija i pravi Denis“.

„I, književnost i umjetna inteligencija su tu, prisutne su, to je činjenica. Istina, književnost se pojavila koji dan prije umjetne inteligencije. U kojoj će se mjeri njih dvije ispreplitati ovisi najviše o željama i ciljevima autora i čitatelja“, napominje Vidović, koji je podijelio i anegdotu s ocem. Naime, na Denisovo pitanje hoće li ga UI pokušati oponašati, odnosno preuzeti stil pisanja, otac je odgovorio: „Ako te umjetna inteligencija bude kopirala, znači da si stvarno dobar.“

Nekomu, tko nije čitao i slušao Denisa Vidovića, ove riječi mogu zvučati neskromno, no odaju duhovita autora, dapače, tjeraju na razmišljanje hoće li Ul uspjeti imitirati i humor pojedinca.

HR kalendar

- o 28. rujna 1860. umro fra Marijan Šunjić
- o 28. rujna 1909. rođen Stjepan Gunjača
- o 28. rujna 1937. umrla Marija Ružička Strozzi
- o 28. rujna 1986. umro Mladen Žigrović
- o 28. rujna 1991. – ratna zbivanja
- o 29. rujna 1909. umro Vladimir Vidrić
- o 29. rujna 1933. rođen Petar Gudelj
- o 29. rujna 1954. umro Rikard Katalinić Jeretov

 Pretraži hkv.hr

POBOLJŠAO Google

 Kontakt

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hky.hr

Snulazemlje

Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi_pojam site:hkv.hr“.

Administriranje

Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

Prijava

Zaboravili ste korisničko ime?

Zaboravili ste lozinku?

„Ne zamaram se zamkama umjetne inteligencije. Ja sam i dalje književnik, a nove i zanimljive stvari i želim biti ono što sam si davno ispunio – biti poput sebe. Ako umjetna inteligencija može napisati priču, umjetna inteligencija može napisati i pjesmu, a ja sam i dalje književnik. Šalu na stranu, razumije sisački književnik da su UI i tehnologija u mnogočemu prestigle čovjeka te da čovjek ne može pratiti njihov ritam: „Nema toga što UI s vremenom neće moći. Nisam siguran je li to napredak ili nazadak, ali to je neminovno. Pada mi na pamet Kasparov i njegov meč protiv računala *Deep Blue* za koje je Kasparov već tad, 1996. godine, komentirao kako mu se čini da ono samo misli jer je vuklo poteze koje nije imalo ugrađene u svom programu, ili Data, umjetni lik, android, iz *Zvjezdanih staza*. Nakon nekog vremena i on počinje osjećati leptiriće u trbuhu, odnosno procesoru.“

Autoru koji obožava čitati knjige i kojem je pisanje strast, život i struka – nezamislivo je da svoje ljubavi prepusti umjetnoj inteligenciji ili bilo kakvoj inteligenciji da čitanje i pisanje (u)čini umjesto njega.

„Shvaćam da su pismenost ili čitanje knjiga, za većinu, danas na niskim granama zanimljivosti. Kao što se nekad posezalo za skraćenim sadržajem u slučaju lektire, tako se danas poseže za UI. Možda je rješenje u tome da se knjige predstavljaju kao nešto uzbudljivo i sjajno, što one i jesu, nešto što je nagrada, a ne kazna podložna lošoj ocjeni ako ju ne pročitate. I definitivno ćete se isticati i biti drugačiji ako, primjerice, u javnom prijevozu ili za vrijeme pauze u školi ili na poslu budete čitali knjigu“, uvjeren je, gdjekad i s dječjačkom naivnošću, aforist Vidović. Veli da se sve češće susreće s pitanjem koliko često rabi UI pri pisanju, na što odgovara čuđenjem i retoričkim pitanjem: „Zašto bih sam sebi uskratio taj neopisivi osjećaj da sam baš ja osmislio novi aforizam, priču ili roman? Da sam baš ja stvorio nešto izvrsno, što nitko drugi nije.“

Napominje da vlastita tehnološka zaostalost nimalo ne smeta tehnologiji da bude razvijena. Ne privlači ga udaljavanje od ljudske inteligencije, bilo da je riječ o potrazi za informacijama, razgovoru, ili odnosima: „Bojazan od nove tehnologije uvijek je postojala. Sjetimo se samo Neda Ludda i njegovih ludista koji su razbijali parne strojeve u strahu da će ta parna inteligencija u potpunosti zamijeniti ljude.“

Denis Vidović siguran je u puni zamah kreativnosti ljudi od pera. Prilično je to vidljivo u sisačko-moslavačkom ogranku DHK-a koji je i nagradom „Korzo slova“ profilirao niz autor(ic)a od Tihane Petrac Matijević, Sanje Domenuš, Pine Žilić i našega sugovornika.

„Književnost svih vrsta i žanrova nezaustavljivo teče, poput Odre, Kupe i Save. Sve je inspiracija pa tako i umjetna inteligencija. Ja sam se, kao humorist, već naveliko okoristio njezinom pojavom, ne pitajući ju ništa“, primijetio je svojim karakterističnim humorom Vidović.

Tomislav Šovagović

Fotografija Luke Tripala: Bernard Čović, GK

(nastavlja se)

Tekst je dio niza „Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon?“, a na Portalu HKV-a objavljen je u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autora imena.

Povezano

- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (1)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (2)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (3)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (4)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (5)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (6)
- T. Šovagović: Prirodna književnost i umjetna inteligencija – hoće li i stroj sutra ući u kanon? (8)

ALSO ON PORTAL HRVATSKOGA KULTURNOG VIJEĆA

Cipele koje vam omogućuju

Zdravlje stopala

Kupite sada

3 days ago · 8 comments

Komšić u UN-u optužio Hrvatsku, Schmidta i ...

5 days ago · 3 comments

I. Lovrić: Izazov hrvatske slobe u 21. stoljeću